

Received / Makale Geliş Tarihi 14.02.2024
Published / Yayınlanma Tarihi 30.04.2024
Volume (Issue) Cilt (Sayı) 8 (41)
pp / ss 584-593

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.11117237
Mail: editor@pejoss.com

İlbilge Gökçen Ceritoğlu

<https://orcid.org/0000-0003-4453-5536>

Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Kırıkkale/TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/01zhwwf82>

Doç. Dr. Seda Sakarya

<https://orcid.org/0000-0002-8105-809X>

Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Kırıkkale/ TÜRKİYE
ROR Id: <https://ror.org/01zhwwf82>

Ortaokul Öğrencilerinin Öz Şefkat Düzeyleri ile Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Examining the Relationship Between Self-Compassion Levels of Secondary School Students and Their Parents' Attitudes

ÖZET

Araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin öz şefkat düzeyleri ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi ve öğrencilerin öz şefkat düzeyleri ile ebeveynlerinin ebeveyn tutumlarını etkileyen değişkenlerin belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Çankaya, Yenimahalle, Mamak ve Keçiören ilçelerinde ortaokul öğrenimine devam eden 310 öğrenci ve ebeveynleri oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından oluşturulan 'Genel Bilgi Formu', Çakmak, Kanak ve Özkubat (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan 'Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği (ÇÖŞÖ)' ve Özyürek (2018) tarafından geliştirilen 'Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) C Formu' kullanılmıştır. Araştırmada 'Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği (ÇÖŞÖ)' ve 'Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) C Formu' arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Değişkenlerle ilgili analizlerde ise T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlarda; Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin baskıcı otoriter alt boyutu puanlarında ebeveynlik durumu değişkenine göre babalar lehine, anne eğitim durumu değişkenine göre ilkökul ve ortaokul mezunu anneler lehine, baba eğitim durumu değişkenine göre ilkökul mezunu babalar lehine, anlamlı farklılık saptanmıştır. Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeğinin pozitif öz şefkat puanlarında 5. sınıf öğrencilerinin lehine; negatif öz şefkat puanlarında ise 7. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı farklılık saptanmıştır. İki ölçek puanları arasındaki ilişki incelendiğinde ise anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ortaokul öğrencileri, öz şefkat, ebeveyn tutumları.

ABSTRACT

The aim of the research is to examine the relationship between the self-compassion levels of secondary school students and their parents' attitudes and to determine the variables that affect the students' self-compassion levels and their parents' parental attitudes. The study group of the research consisted of 310 students and their parents attending secondary school in the Çankaya, Yenimahalle, Mamak and Keçiören districts of Ankara. The data collection tools are the 'General Information Form' created by the researcher, the 'Self-Compassion Scale for Children (CCSS)' adapted to Turkish by Çakmak, Kanak and Özkubat (2018), and the 'Parents Child Raising Attitudes Scale' developed by Özyürek (2018). (PCRA) Form C' was used. In the study, the Pearson Correlation Coefficient was calculated in order to reveal the relationship between the 'Self-Compassion Scale for Children (CCSS)' and the 'Parent Child Raising Attitudes Scale (PCRA) Form C'. In analyses related to variables; the T-Test, One-Way Analysis of Variance and Tukey test from Post Hoc tests were used. In the results obtained from the research; In the oppressive authoritarian subscale scores of the Parental Child Raising Attitudes Scale, the scores are in favor of fathers according to the parenting status variable, in favor of mothers who are primary and secondary school graduates according to the mother's education level variable, in favor of primary school graduate fathers according to the father's education level variable. The positive self-compassion scores of the Self-Compassion Scale for Children were in favor of 5th grade students; A significant difference was found in negative self-compassion scores in favor of 7th grade students. When the relationship between the two scale scores was examined, it was determined that there was no significant relationship.

Keywords: Secondary school students, self-compassion, parental attitudes.

¹ Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Öz şefkat, bireyin acı ya da başarısızlık gibi durumlarda kendisine yönelik sert ve acımasız eleştiriler yöneltmesi ve kendisini yaşamdan soyutlaması yerine; kendisine nazik ve anlayışlı yaklaşması, bu gibi durumların birçok insanın yaşadığı veya yaşayabileceği bir deneyim olduğunu kabullenmesidir (Neff, 2003a). Öz şefkat kavramı bireyin karşı karşıya kaldığı acılar ve olumsuz yaşantılarla baş etmenin sağlıklı yollarından biri olarak görülmektedir (Neff, 2003b). Bireyin olumsuz olaylar karşısında öz şefkat duygusuyla yaklaşması, yaşamlarını daha uygun ve uyumlu bir şekilde değerlendirme becerilerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır (Uyanık ve Çevik, 2020). Öz şefkat; farklı unsurlardan oluşmaktadır. Bunlardan; öz sevecenlik, bireyin yaşadığı zorluk karşısında kendine yönelik yargılayıcı bir dil kullanmak yerine bir yakınına sarf edeceği gibi kendisine de kibar ve cesaretlendirici bir dil sarf etmesidir (Kıcalı, 2015). Ortak paylaşımların bilincinde olma, bireyin yaşamında karşılaştığı olumsuz deneyimlerin sadece kendine özgü olmadığını, tüm insanların da bu gibi olumsuz deneyimler yaşayabileceğinin farkında olması olarak açıklanmaktadır (Neff, 2003a). Bilinçli farkındalık ise, şu anda olanları net olarak görebilmek ve yargısız olarak kabullenmek olarak tanımlanmaktadır (Neff, 2021). Bu üç bileşen kavram olarak birbirinden farklı olsa da birbirlerinin gelişmesine katkı sağlamaktadırlar (Akın ve diğ., 2007). Gilbert vd., (2011) bireylerin kendilerine karşı şefkat göstermeleri durumunda çevresindekiler tarafından zayıf algılanmaktan korku duyduklarını belirtmişlerdir. Rockliff, Gilbert ve ark. (2008) tarafından kavramsallaştırılan öz şefkat korkusu (Fear of Compassion), insanın kendisine veya çevresindekilere karşı şefkat göstermekten korkması ve şefkat göstermeye karşı direnç göstermesi olarak tanımlanmaktadır (Akt. Çevik ve Tanhan, 2020). Şefkat korkusu “başkaları tarafından gösterilen şefkatten korkma, başkalarına karşı şefkat göstermekten korkma ve kendine karşı şefkat göstermekten korkma” olarak üç boyuttan oluşmaktadır (Gilbert vd., 2011). Literatür incelendiğinde; çocuğun yetiştiği aile ortamı ve ebeveynin yaklaşımı, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin öz şefkati etkilediğine dair bulgular olduğu görülmektedir. Bu değişkenlerin yanı sıra; sosyal anksiyete varlığı (Werner ve diğ., 2012), bağlanma anksiyetesi (Mikulincer vd., 2005), çocukluk döneminde geçirilmiş olan duygusal veya fiziksel olumsuz yaşantının da (Özyeşil, 2011) öz şefkati etkileyen unsurlardan olduğu görülmektedir.

Çocuğun bilişsel, duygusal ve toplumsal açıdan gelişebilmesine yardımcı olacak yeni bilgileri öğrendiği ilk eğitimciler, çocuğun büyüdüğü çevredeki ebeveynleridir (Ersoy ve Şahin, 1999; Akt. Uykan ve Akkaynak, 2019). Ebeveyn tutumları çocuklarının kişiliklerini, benlik algılarını ve iletişim becerilerini olumlu ve olumsuz şekilde etkilemektedir (Yaprak, 2007; Alpoğuz ve Şahin, 2014). Alan yazına baktığımızda; ebeveyn tutumları farklı şekillerde ele alınmıştır (Sak ve diğ., 2015). Demokratik aile tutumu, çocuğun duygu ve düşüncelerine değer verildiği, aile içerisinde çocuğun fikirlerinin de değer gördüğü (Pekşen Akça, 2012), sağlıklı bir iletişimin olduğu ve çocuğa duygusal destek verildiği (Sümer ve diğ. 2010) ebeveyn tutumudur. Aşırı hoşgörülülük tutum (İzin verici tutum), ebeveynleri tarafından çocukların davranışlarında hiçbir kontrolün olmadığı, çocuklara sınıri olmayan bir özgürlüğün tanındığı ebeveyn tutumudur (Baumrind, 1966; Akt. Yaman, 2018). Baskıcı-otoriter tutum, ebeveynin sert disiplinli yaklaşımı ve çocuğun boyun eğici olma beklentisinin bulunduğu ebeveyn tutumudur (Günalp, 2007; Sümer ve diğ., 2010). Aşırı koruyucu tutum ise, tüm kararların ebeveynler tarafından verilmekte olduğu, çocukların ise herhangi bir konuya yönelik girişimcilik ve bağımsızlık gösteremediği ebeveyn tutumudur (Yıldız, 2004). Çocuğun yapabileceklerini onun yerine yapan ve çocuğun isteklerini geciktirmeden yerine getiren ebeveynlik modeli söz konusudur (Günalp, 2007; Kaya, 1997). Mükemmeliyetçi tutum, ebeveynlerin çocuklarının kapasitelerini dikkate almadan kendi yapamadıklarını çocuklarının yapması beklentisinde olduğu tutumdur. Çocuklarından sürekli başarı beklemenin yanında çocuklarını başkalarıyla kıyaslama eğilimi de bulunmaktadır (Yamanoğlu, 2009; Akt. Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Dengesiz/tutarsız tutum, her iki ebeveynin gösterdiği veya bir ebeveynin farklı zamanlarda gösterdiği tutumlarda tutarsızlığın olduğu ebeveyn tutumudur (Günalp, 2007). Reddedici/ilgisiz tutum ise ebeveynin çocuğun yaşamı ile ilgilenmediği (Günalp, 2007); çocuklarının maddi manevi ihtiyaçlarını görmezden geldiği; ilgi, sevgi ve şefkat gösteremediği ebeveyn tutumudur (Kaya, 1997).

Ortaokul çağına denk gelen orta çocukluk döneminde (6-12 yaş) çocukların benlik kavramı gelişmeye başlamaktadır (San Bayhan ve Artan, 2014). Bunun yanında çocuklar kendilerini çevrelerindeki bireylerle kıyaslayarak bağımsız bir birey olma eğilimine girerler (İmamoğlu, 2012). Bu bağlamda; çocukların benliklerine ait fikirlerinin gelişmeye başladığı bu dönemde “öz şefkat” kavramının incelenmesi büyük önem arz etmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına olan yaklaşımı çocukların kendilerine ve çevrelerine karşı olan inançlarına etki edebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı; ortaokul öğrencilerinin öz şefkat düzeyleri ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi önemlidir.

Araştırmanın temel amacı, ortaokul öğrencilerinin öz şefkat düzeyleri ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Temel amaç doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin öz şefkat düzeyleri ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkide etkili olabilecek faktörlerin belirlenmesi alt amaçları oluşturmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, birkaç değişken arasında birlikte değişimin olup olmadığını ve değişim var ise değişimin derecesinin ortaya koyulmasının amaçlandığı araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2009).

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Ankara ili merkez ilçelerindeki ortaokullara devam eden 5. 6. ve 7. sınıf öğrencileri ve ebeveynleri oluşturmaktadır. 322 ortaokul öğrencisinin ve bu öğrencilerin ebeveynlerinin katılımı sağlanmıştır, fakat uç değerlere sahip veriler çıkarıldığı için analizlere 310 veri üzerinden devam edilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin en yüksek oranla %70 (n=217) annelerden oluştuğu; annelerin %69,6'sının (n=151) yaşının 40 yaş ve altı yaş grubunda olduğu; babaların %65,6'sının (n=61) 41 yaş üstü yaş grubunda olduğu ve ailedeki çocuk sayısının en fazla oranla %46,1 (n=143) 2 çocuk olduğu saptanmıştır. Annelerin büyük çoğunluğunun öğrenim durumunun %35 (n=76) oranla ve babaların büyük çoğunluğunun öğrenim durumunun %39,8 (n=37) oranla lise mezunu olduğu; araştırmaya katılan öğrencilerin %52,9 olmak üzere büyük oranla (n=164) kız olduğu; sınıf düzeylerinin dağılımının en büyük oranla %36,1(n=112) 6. sınıfa devam eden öğrencilerden oluştuğu görülmüştür.

2.3. Veri Toplama Araçları

Genel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından öğrenciler ve ebeveynleri hakkında bilgi edinmek için (öğrencilerin sınıfı ve cinsiyeti; ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, sosyo ekonomik düzeyi, medeni durumu ve çocuk sayısı) hazırlanmıştır.

Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği (ÇÖŞÖ): Sutton, Schonert-Reichl, Wu ve Lawlor (2017) tarafından geliştirilen ve Çakmak, Kanak ve Özkubat (2018) tarafından 2018 yılında Türkçeye uyarlanan Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği, pozitif öz şefkat ve negatif öz şefkat olmak üzere 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli likert tipinde olan ölçek 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları, pozitif öz şefkat boyutu için .83; negatif öz şefkat alt boyutu için ise .71 olarak bulunmuştur.

Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) C Formu: Özyürek (2018) tarafından geliştirilen Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği; demokratik tutum, baskıcı otoriter tutum ve aşırı hoşgörülü tutum olmak üzere 3 alt boyuttan oluşan, 35 maddelik beşli likert tipli ölçektir. Ölçeğin orijinal çalışmasından elde edilen verilerde alt boyutları için Cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları, demokratik tutum boyutu için .83; baskıcı ve otoriter tutum alt boyutu için .83 ve hoşgörülü tutum alt boyutu için ise .75 olarak bulunmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Veriler etik kurul, kurum ve ölçek kullanım izinleri sonrasında 2022-2023 eğitim öğretim yılında uygulama yapılacak okullara gidilerek toplanmıştır. Okul idaresine uygulama süreci ile ilgili bilgiler verilmiş ve okulların müdür yardımcıları aracılığıyla onam formları ve ebeveynlere uygulanacak ölçek formları ebeveynlere ulaştırılmıştır. Onam formları alınan öğrencilerin ve ebeveynlerinin katılımıyla veriler toplanmıştır.

2.5. Veri Analizi

Veri analizi yöntemlerine karar verilmeden önce verilerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığını belirlemek için çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Toplanan veriden (n=322) uç değer olarak görülen veriler çıkartılmış, analizler 310 veri üzerinden sürdürülmüştür. George ve Mallery (2016)'ya göre çarpıklık basıklık değerlerinin 0'a yakınlığı normallik göstergesi olmakla beraber; değerlerin ± 1 aralığında olması verilerin normallik varsayımını sağladığını ifade etmektedir. Bu bağlamda; ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde; her iki ölçek ve alt boyutlarında normallik varsayımlarının ± 1 aralığında olduğu görüldüğünden; analizlerde bağımsız değişkenlerden ebeveynlik durumu ve cinsiyet için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Ebeveyn yaşı, çocuk sayısı, öğrenim durumu, gelir durumu ve sınıf düzeyi değişkenlerinde ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Anova sonucu anlamlı sonuçlarda

gruplar arasındaki farkı ortaya koymak için post hoc testlerinden tukey testi kullanılmıştır. Çocuk yetiştirme tutumları ve öz şefkat düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek için pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR ve YORUM

Araştırma kapsamında kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizleri yapılmış ve “Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği” güvenilirlik katsayısı pozitif öz şefkat boyutu için .61, negatif öz şefkat alt boyutu için ise .75 olarak bulunmuştur. “Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği C Formu” güvenilirlik katsayısı incelendiğinde ise demokratik tutum alt boyutu için ,86; baskıcı ve otoriter tutum alt boyutu için ,74; aşırı hoşgörülü tutum alt boyutu için ,71 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Ebeveynlerin Ebeveynlik Durumuna Göre Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin T Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Ebeveyn	n	$\bar{X}$	t	sd	η^2	p
Demokratik Tutum	Anne	217	57,72	1,08	308	,00	,28
	Baba	93	56,94				
Baskıcı Otoriter Tutum	Anne	217	36,67	-2,11	308	,01	,04
	Baba	93	38,22				
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Anne	217	31,76	-0,97	308	,00	,33
	Baba	93	32,46				

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin ebeveynlerinin, ebeveynlik durumu değişkenine göre; demokratik tutum ($t(308)=1,08$; $p=.28$) ve aşırı hoşgörülü tutum ($t(308)=-0,97$; $p=.33$) alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Baskıcı otoriter tutum alt boyutunda ise, babaların ($\bar{X}=38,22$) puan ortalamasının, annelerin ($\bar{X}=36,67$) ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır [$t(308)=-2,11$ $p=.04$]. Baskıcı otoriter tutum; ebeveynlerin, çocuklarına katı kurallar koydukları ve anne baba kontrolünün çocuk davranışları üzerinde baskın olduğu bir tutum olarak tanımlanmaktadır. Baskıcı otoriter tutumu benimseyen ailelerde yetişen çocukların boyun eğen, otoriteden çekinen; otorite kalktığında ise isyankâr; güçsüzler karşısında saldırgan tavırlar sergileyebilen çocuklar oldukları bilinmektedir (Yıldız, 2004). Buradan hareketle, araştırma bulgularında baskıcı otoriter tutum alt boyutunda babalar lehine puan ortalamalarının yüksek olması durumu; toplumda anne ve babaların çocuklarının yetiştirilmesine yönelik olarak yüklenen sorumluluklarının farklı algılanıyor oluşuna bağlanabilmektedir. Çocukların birincil bakımlarından ve diğer ihtiyaçlarından kendilerini daha sorumlu tutan annelerin bu süreçte çocuklarına karşı daha empatik bir bakış açısıyla daha az baskıcı ve otoriter bir tutum sergilemiş oldukları söylenebilir. Gaertner ve diğ. (2007) yaptıkları araştırmada, otoriter tutum sergileyen babaların çocuklarına bakım verme, oyun oynama ve öğretme gibi davranışları, annelere göre daha az sergiledikleri ortaya konmuştur. Bununla birlikte araştırma bulgusunu destekler nitelikteki diğer araştırmalarda da (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Gökçaya, 2020; Karabulut Demir, 2007; Sak ve diğerleri, 2015; Russell ve diğerleri, 1998) annelerin babalara oranla daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Annelerin Öğrenim Durumlarına Göre Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	n	Grup	$\bar{X}$	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	η^2	p	Fark
Demokratik Tutum	45	İlkokul	57,31					0,95	,01	,42	
	61	Ortaokul	57,95	Gruplararası	78,43	3	26,14				
	76	Lise	57,23	Grup İçi	5866,98	213	27,54				
	35	Lisans ve üstü	58,91	Toplam	5945,41	216					
Baskıcı Otoriter Tutum	45	İlkokul	38,46					12,58	,13	,00	A>C
	61	Ortaokul	39,18	Gruplararası	1180,02	3	393,34				
	76	Lise	35,38	Grup İçi	6659,75	213	31,26				
	35	Lisans ve üstü	32,80	Toplam	7839,77	216					
Aşırı Hoşgörülü Tutum	45	İlkokul	32,95					3,04	,02	,05	
	61	Ortaokul	32,80	Gruplararası	257,65	3	85,88				
	76	Lise	30,85	Grup İçi	6001,36	213	28,17				
	35	Lisans ve üstü	30,40	Toplam	6259,01	216					

A= İlkokul, B= Ortaokul, C= Lise, D= Lisans ve üstü

Tablo 2 incelendiğinde demokratik tutum boyutunda annelerin öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$F(3,213)=0,95$; $p=.42$]. Baskıcı otoriter tutum boyutunda ise ilkökul ($\bar{X}=38,46$) ve ortaokul ($\bar{X}=39,18$) mezunu annelerin puan ortalaması lise ($\bar{X}=35,38$), lisans ve üstü ($\bar{X}=32,80$) mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [$F(3,213)=12,58$; $p<.001$]. Aşırı hoşgörülü tutum alt

boyutundan alınan puanlarda ise annelerin öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir [F(3,213)=3,04; p=,05]. Bu bulguya göre, eğitim durumu ilkököl ve ortaoköl olan annelerin, eğitim durumu lise ve lisans ve üstü olan ebeveynlerden daha baskıcı ve otoriter tutum sergiledikleri söylenebilir. Araştırma bulgusunun bu şekilde ortaya çıkması, ebeveynlerin eğitim durumu arttıkça çocuklarının eğitimi ve gelişimine daha fazla destekleyici olma isteği ile doğru tutum ve davranışları sergileme eğilimleri olmasına; eğitim durumu azaldıkça ise, çocuklarının eğitimi ve gelişimi konusundaki bilgi eksikliği ve isteksizlik sebebiyle olumsuz tutum ve davranışları sergileme eğilimleri olmasına bağlanabilir. Demiriz ve Öğretir'in (2007) yaptığı araştırmada bu bulguları destekler şekilde, annelerin eğitim düzeyleri düştükçe aşırı koruyucu, rolünü reddetme gibi olumsuz tutumlar sergiledikleri ve çocuklarına karşı daha sıkı disiplin uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Uykan ve Akkaya (2019) yaptığı araştırmada, yine araştırma bulgularını destekler şekilde eğitim düzeyinin azalmasına paralel olarak otoriter tutumların arttığını saptamıştır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Babaların Öğrenim Durumuna Göre Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	n	Grup	$\bar{X}$	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	η^2	p	Fark
Demokratik Tutum	13	İlkoköl	56,30					0,91	,00	,96	
	18	Ortaoköl	57,44	Gruplararası	13,66	3	4,55				
	37	Lise	56,72	Grup İçi	4471,07	89	50,23				
	25	Lisans ve üst	57,24	Toplam	4484,73	92					
Baskıcı Otoriter Tutum	13	İlkoköl	42,23					3,23	,03	,03	A>C
	18	Ortaoköl	39,05	Gruplararası	300,52	3	100,17				
	37	Lise	36,86	Grup İçi	2757,73	89	30,98				
	25	Lisans ve üst	37,56	Toplam	3058,25	92					
Aşırı Hoşgörölü Tutum	13	İlkoköl	35,23					0,99	,00	,40	
	18	Ortaoköl	32,72	Gruplararası	131,98	3	43,99				
	37	Lise	32,02	Grup İçi	3943,13	89	44,30				
	25	Lisans ve üst	31,48	Toplam	4075,11	92					

A= İlkoköl, B= Ortaoköl, C= Lise, D= Lisans ve üstü

Tablo 3 incelendiğinde, demokratik tutum boyutunda babaların öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [F(3,89)=0,91; p=,96]. Baskıcı otoriter tutum boyutunda ise ilkököl mezunu babaların ($\bar{X}$ = 42,23) puan ortalaması lise mezunu ($\bar{X}$ = 36,86) olanlardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [F(3,89)=3,23; p=,03]. Aşırı hoşgörölü tutum alt boyutundan alınan puanlarda ise babaların öğrenim durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılık yaratmadığı görülmektedir [F(3,89)=0,99; p=,40]. Bu bulguya göre, ilkököl mezunu olan babaların lise mezunu olan babalara göre daha fazla baskıcı otoriter tutum sergiledikleri görülmektedir. Bu doğrultuda babaların öğrenim durumu azaldıkça baskıcı otoriter tutumu tercih ettikleri belirtilebilir. Araştırma bulgusunun bu şekilde ortaya çıkmasında anne eğitim durumunda olduğu gibi, baba eğitim durumu arttıkça çocuklarının eğitimi ve gelişimine daha fazla destekleyici olma isteği ile doğru tutum ve davranışları sergileme eğilimleri olmasına; eğitim düzeyi azaldıkça ise, çocuklarının eğitimi ve gelişimi konusundaki bilgisizlik ve isteksizlik sebebiyle olumsuz tutum ve davranışları sergileme eğilimleri olmasına bağlanabilir. Araştırma bulgusuyla paralel olacak şekilde Aygün (2021) yaptığı çalışmada, lise mezunu olan babaların lisans mezunu olan babalara göre daha otoriter tutum sergilediğini ortaya koymuştur. Alpoğuz (2014) algılanan ebeveyn tutumlarını incelediği araştırmada, ebeveyn eğitim düzeyi azaldıkça çocuklarının algıladıkları tutumun otoriter tutum olduğunu ortaya koymuştur. Sak ve diğerleri (2015) 4-6 yaş çocuklar üzerine yaptıkları çalışmada ilkököl/okuryazar olan ebeveynlerin lise ve lisans/ön lisans öğrenim düzeyindeki ebeveynlerden daha otoriter tutum sergilediklerini tespit etmiştir.

Tablo 4. Öğrenci Cinsiyetine Göre Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği Puanlarına İlişkin T Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	t	sd	η^2	p
Pozitif Öz Şefkat	Kız	164	18,06	-1,19	308	,00	,23
	Erkek	146	18,67				
Negatif Öz Şefkat	Kız	164	17,06	1,10	308	,00	,27
	Erkek	146	16,35				

Tablo 4 incelendiğinde; öğrencilerin cinsiyetine göre Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği'nden elde ettikleri puan ortalamalarına göre, pozitif öz şefkat [t(308)=-1,19 p=,23] ve negatif öz şefkat [t(308)=1,10 p=,27] alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu bulguya göre; örnekleme yer alan çocukların, öz şefkat becerileri üzerinde cinsiyetin bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Yetgin'in (2022) 10-12 yaş

aralığındaki çocuklar ve çocukların anneleri ile yaptığı çalışmada çocuk cinsiyeti değişkeninin öz şefkat üzerinde herhangi bir farklılık yaratmadığı sonucu da bu bulguyu desteklemektedir. Aynı şekilde Bacanlı ve Çarkıt (2020), örnekleme yetişkin bireylerden oluşan ve öz şefkati konu edinen araştırmalarla yaptıkları meta analiz çalışmaları sonucunda, öz şefkatin cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediğini ortaya koymuştur. Araştırma bulgumuzu destekleyen başka çalışmalar da (Devrim Kahraman, 2020; Şendir, 2019) bulunmaktadır.

Tablo 5. Sınıf Düzeyine Göre Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği Puanlarına İlişkin Anova Testi Sonuçları

Ölçek Boyutları	n	Grup	$\bar{X}$	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	η^2	p	Fark
Pozitif Öz Şefkat	91	5.Sınıf	19,85	Gruplararası	353,00	2	176,50	9,16	,06	,00	A>B A>C
	112	6.Sınıf	18,23	Grup İçi	5911,37	307	19,25				
	107	7.Sınıf	17,18	Toplam	6264,37	309					
Negatif Öz Şefkat	91	5.Sınıf	15,31	Gruplararası	283,50	2	141,75	4,48	,03	,01	C>A
	112	6.Sınıf	16,98	Grup İçi	9699,27	307	31,59				
	107	7.Sınıf	17,67	Toplam	9982,77	309					

A= 5.Sınıf, B= 6.Sınıf, C= 7.Sınıf

Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıf ($\bar{X}$ = 19,85) öğrencilerinin pozitif öz şefkat puanları 6. sınıf ($\bar{X}$ = 18,23) ve 7. sınıf ($\bar{X}$ = 17,18) öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [F(2,307)=9,16; p<,001]. Negatif öz şefkat puanları incelendiğinde ise 7. sınıf ($\bar{X}$ = 17,67) öğrencilerinin puan ortalaması 5. sınıflardan ($\bar{X}$ = 15,31) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur [F(2,307)=4,48; p=,01]. Öz şefkat, bireylerin karşı karşıya kaldıkları olumsuz durumlar neticesinde kendilerine karşı olan anlayışları olarak ifade edilmektedir. (Kurtoğlu ve Başgöl, 2021). Buradan hareketle; araştırma bulgularında daha üst sınıflarda yer alan öğrencilerin öz şefkat düzeyinin azalması durumunun; ortaokul düzeyinde liselere giriş sınavının yaklaşması ile başarı, başarısızlık kategorilerinin sınavlarla sınırlı tutulması sonucunda bu durumun öz şefkat düzeylerini azaltmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bununla beraber ortaokulun son sınıflarına doğru ergenliği dorukta yaşayan çocukların beden algıları, benlik imajları noktasında kendilerine daha acımasız olmalarının da bu bulguyu yaratmış olabileceği düşünülmektedir. Araştırma bulgularımıza paralel olarak Devrim Kahraman (2020) 10-13 yaş grubu çocuklar ile yaptığı çalışmada çocuk yaşı yükseldikçe öz şefkat düzeyinin düştüğünü ortaya koymuştur. Bluth ve Blanton (2015) ise 11-18 yaş arasındaki çocukların öz şefkat düzeyleri arasında farklılık olup olmadığını inceledikleri çalışmada lise düzeyindeki kız öğrencilerin öz-şefkat düzeylerinin ortaokul düzeyindeki her iki cinsiyetteki öğrencilerin öz-şefkat düzeylerinden daha düşük olduğunu ortaya koymuşlardır.

Tablo 6. Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği Puanları ile Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği	Alt Boyutlar	Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği	
		Pozitif Öz Şefkat	Negatif Öz Şefkat
Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği	Demokratik Tutum	r	,093
		p	,101
		n	310
	Baskıcı Otoriter Tutum	r	,110
		p	,053
		n	310
	Aşırı Hoşgörülü Tutum	r	,010
		p	,859
		n	310

*p<,05, **p<,01 rs=,00-.30 düşük, ,30-.70 orta, ,70-1.00 yüksek (Büyüköztürk, 2017)

Tablo 6'da Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği puanları ile Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği alt ölçek puanlarına ilişkin pearson korelasyon katsayıları (r) incelenmiş; pozitif öz şefkat ile demokratik tutum (r=.09, p=.10), baskıcı otoriter tutum (r=.11, p=.05) ve aşırı hoşgörülü tutum (r=.01, p=.86) arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamıştır. Negatif öz şefkat ile demokratik tutum arasında ters yönlü, diğer tutumlar arasında pozitif yönlü bir ilişki görülse de negatif öz şefkat ile demokratik tutum (r=-,04, p=.53), baskıcı otoriter tutum (r=.02, p=.73) ve aşırı hoşgörülü tutum (r=.04, p=.51) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bu bulguyu destekleyen bir araştırmada Temiz (2020); anne baba tutumları bağlamında, kabul/ilgi ve denetim/kontrol alt boyutlarının öz şefkat ile anlamlı bir ilişkisi olmadığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte; çocuklarına karşı tutum bağlamında yüksek duyarlılık gösteren ebeveynlerin çocuklarının öz-şefkat düzeyleri ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki olduğunu ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur (Neff ve McGehee, 2010; Tanaka vd., 2011). Literatür ele alındığında öz şefkati etkileyen faktörlerin; aile, yaş ve cinsiyet kavramları

üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Aile içinde şefkat ve ilgi görmüş çocukların ileriki yaş dönemlerinde bu duygu durumunu çevresindekilere ve kendisine yansıttığı bilinmektedir (Bankoğlu, 2022). Yaş değişkeni ele alındığında ise; çalışma grubunu da oluşturan ergenlik dönemindeki belirleyicilerin daha gözle görülür olduğu aşikardır. Bu dönemde ergenlerin hem kendi benliklerini bulma hem de toplumsal yaşam içerisinde bir yer edinebilme ile ilgili olan beklentileri sürekli olarak kendi kendilerini değerlendirmeleri durumuna yol açmaktadır (Koç ve Korkut Owen, 2021). Bu araştırma bulgularında anne baba tutumları ile öz şefkat düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler saptanamamasının sebeplerinden biri de ergenlik döneminde yer alan çocukların onlara yöneltilen anne baba tutumlarını nasıl algıladıkları ile de ilişkilendirilebilir. Anne babanın beyan ettiği tutumlar ile ergenlerin tutumları algılayış şekilleri farklılaşabileceğinden; araştırma kapsamında bir ilişki saptanmamış olabilir. Bu çıkarımı destekleyen bir araştırmada Atalay (2018); ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile duygu düzenlemelerini incelemiş ve ergenlerin duygu düzenleme durumları ile anne-baba tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte; öz şefkati etkileyen etmenlerin literatürde sadece anne baba tutum değişkeni ile sınırlandırılmamış olması; yaş faktörünün de bu süreçte ele alınması gerekliliği vurgulandığından; araştırmadan elde edilen bulgu bu yönle de değerlendirilmelidir. Bununla birlikte; araştırma örneğinde yer alan grubun ergenlerden oluşması ve bu dönem kurulan ilişkilerde arkadaş çevresinin son derece önemli olması araştırmanın bulgusunu açıklayabilir nitelikte bir bilgi olabilir. Ergenlik dönemi, bireyin kimliğinin oluşmaya başladığı, kendi değerlerini belirlediği, öz denetiminin gelişmeye başladığı dönemdir (Atalay ve Özyürek, 2020). Ergenlik döneminin okul çağına denk gelmesi sebebiyle de ergenler akran gruplarıyla daha fazla zaman geçirmeye başlarlar (Atalay ve Özyürek, 2020). Ergenlik döneminde ailelerle olan çatışmaların artması kendini kabullendirme çabasıyla bir araya geldiğinde, ergenin sosyal çevresi daha da önemli olmaya başlar. Bu süreçte ergen arkadaşlarıyla daha fazla vakit geçirmeye eğilimlidir (Çevik ve Atıcı, 2008). Bu dönemde ergenlerin akranları ile sosyalleşme eğilimleri arttığı için ebeveynin düşüncelerini ve güvenilirliğini sorgulayarak otoritelerine karşı çıkma eğilimleri artar (Behrman ve diğ., 2000). Meriç (1999)'e göre arkadaş grupları yaşanan olumsuz durum karşısında duygusal destek sağlamakta ve ergenlere davranışlarını yorumlama ve değerlendirme imkânı sağlayacak bir ortam yaratmaktadır. Karadağ (2007), 5. sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada hem aile hem de sosyal desteğin öğrencilerin kendini açma ve önemli hissetme konusunda etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırma sonucundan yola çıkarak, arkadaş ilişkilerinin olumlu kimlik geliştirme ve kendine değer verme konusunda aile kadar önemli olduğunu söyleyebiliriz.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin öz şefkat düzeyleri ile ebeveynlerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi ve etkili olabilecek faktörlerin ortaya konulmasıdır.

Araştırmada, ebeveynlik durumu değişkenine göre Anne Baba Tutum Ölçeği baskıcı otoriter tutum alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve babaların puan ortalamalarının annelerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, annelerin öğrenim durumuna göre Anne Baba Tutum Ölçeği baskıcı otoriter tutum alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve ilkökul ve ortaokul mezunu annelerin puan ortalamalarının, lisans ve üstü mezunu annelerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Baba öğrenim durumu değişkenine göre ise, baskıcı otoriter tutum alt boyutu puanları arasında ise anlamlı farklılık olduğu ve ilkökul mezunu babaların puan ortalamalarının, lise mezunu babalardan daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, öğrencilerin cinsiyetine göre Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği pozitif öz şefkat ve negatif öz şefkat alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmada, sınıf düzeyine göre Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği pozitif öz şefkat alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılık olduğu ve 5. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının 6.sınıf ve 7.sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde negatif öz şefkat alt boyutu puanları arasında da anlamlı bir farklılık olduğu ve 7. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının 5. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Son olarak araştırmada Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği puanları ile Çocuklar İçin Öz Şefkat Ölçeği puanlarının ilişkisi incelenmiştir. Pozitif öz şefkat alt boyutundan alınan puanlar ile demokratik tutum, baskıcı otoriter tutum ve aşırı hoşgörülü tutum arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Negatif öz şefkat alt boyutundan alınan puanlar ile demokratik tutum arasında ters yönlü, baskıcı otoriter ve aşırı hoşgörülü tutumlar arasında ise pozitif yönlü bir ilişki görüldü de istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

Yapılan araştırma Ankara’da ortaokul öğrenimine devam eden öğrenciler ile sınırlıdır. Türkiye’nin farklı illerinde bulunan, farklı sosyokültürel çevrelerde ortaokul öğrenimine devam eden öğrencilerin ebeveyn tutumları ve öz şefkat düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların yapılması önerilebilir.

Bu araştırma anne babaların ebeveyn tutumlarını beyan eden verilerden elde edildiği için; anne baba tutumları ve öz şefkat arasındaki ilişkinin; örneklemin algıladığı anne baba tutumları ve öz şefkat düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek odaklı olarak yapılması önerilebilir.

Yapılan araştırmanın içeriğinin konu ile ilgili daha detaylı bulgulara ulaşmak amacıyla; nitel, boylamsal ve deneysel çalışmalarla tekrarlanması önerilebilir.

Bu çalışma içeriğinin ergenlik döneminin gelişimsel aşamaları dikkate alınarak; erken, orta ve geç ergenlik dönemlerindeki öz şefkat ve ebeveyn tutumları ele alınarak gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Ebeveynlerin kendileri ve çocukları için öz şefkatin içeriği, önemi ve nasıl desteklenebileceği ile ilgili eğitim programlarına dahil edilmelerinin ebeveyn tutumlarını da etkileyebileceği düşünüldüğünden; bu bağlamda ebeveyn ergen iletişimini destekleyebilecek seminer, eğitim toplantıları vb. içeriklerin yaygınlaştırılması önerilebilir.

Ergenlik dönemi benlik saygısı, sosyal kaygı, beden imgesi, cinsiyet rolleri gibi içeriklerin öz şefkat ile olan ilişkilerini de ele alan çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

Akın, Ü., Akın, A. & Abacı, R. (2007). Öz-duyarlık ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 1-10.

Alpoğuz, D. & Şahin, A. (2014). Demokratik veya otoriter olarak algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 53-67.

Alpoğuz, D. U. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (353354), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ahi Evran Üniversitesi.

Atalay, D. (2018). *Ergenlerin anne-baba tutum algısı ve arkadaşlık ilişkileri ile duygu düzenlemelerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (497000), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük Üniversitesi.

Atalay, D., & Özyürek, A. (2020). Ergenlerde arkadaşlık ilişkileri ve akran sapması. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(2), 249-261.

Aydoğdu, F., & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.

Aygün, N. (2021). *Algılanan ebeveyn tutumları ile ergenlerin gelecek beklentileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (680783), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Biruni Üniversitesi.

Bacanlı, F. & Çarkıt, E. (2020). Öz şefkatin cinsiyete göre incelenmesi: Meta analiz çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*. 21(2), 01-15. doi: 10.12984/egeefd.648331

Bankoğlu, S. M. (2022). *Affetme, öz şefkat, bilişsel esneklik ve depresyonun incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (737475), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi.

Behrman R.E., Kliegman R.M. & Jenson H.B. (2000). *Growth and Development: Nelson’s Textbook of Pediatrics: Part II, 16 th ed, WB Saunders, Phila Delphia*, 52-57.

Bluth, K. & Blanton, P. W. (2015). The influence of self-compassion on emotional wellbeing among early and older adolescent males and females. *The Journal of Positive Psychology*. 10(3), 219-230.

Çakmak A., Kanak M. & Özkubat S. (2018). Çocuklar için öz şefkat ölçeği: Türkçeye uyarlama çalışması. *Turkish Studies (Elektronik)*, 13(26), 295–305.

Çevik G.B. & Atıcı M. (2008). Lise 3. sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 35-50.

- Çevik, Ö. & Tanhan, F. (2020). Fear of compassion: description, causes and prevention. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(3), 342-351.
- Demiriz, S. & Öğretir, D. A. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Devrim Kahraman, B. (2020). *Çocuklarda bilinçli farkındalık temelli öz-yeterlik, öz-şefkat ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (644557), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa.
- Gaertner, B.M., Spinrad, T.L., Eisenberg, N., & Greving, K.A. (2007). Parental childrearing attitudes as correlates of father involvement during infancy. *J Marriage Fam.*, 69(4), 962-976.
- George, D. & Mallery, P. (2016). IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference. *New York: Routledge*.
- Gilbert, P., McEwan, K., Matos, M. & Rivis, A. (2011). Fears of compassion: Development of three self-report measures. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 84, 239-255. DOI:10.1348/147608310X526511
- Gökkaya, A. (2020). *Anne babaların; enneagram bilgisi, ebeveyn tutumları ve affedicilik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (659635), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (217372), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.
- İmamoğlu, S.E. (2012). Orta çocuklukta sosyo-duygusal gelişim. Galip Yüksel (Ed.), *Yaşam Boyu Gelişim Psikolojisi* içinde (s. 314-324). Nobel.
- Karabulut Demir, E. (2007). *Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (214208), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- Karadağ, İ. (2007). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının sosyal destek kaynakları açısından incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (206430), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (9), 193-204.
- Kıcalı, Ü. Ö. (2015). *Öz şefkat ve tekrarlayıcı düşünmenin olumsuz duygulanım ve depresyon ile ilişkilerinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (399780), Sosyal Bilimler Fakültesi, Maltepe Üniversitesi.
- Koç, M. S., & Korkut Owen, F. (2021). Öz-duyarlılığın vücut algısı, beden kitle indeksi, yaş ve ebeveyn tutumları ile ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 130-144.
- Kurtoğlu, M. & Başgöl Ş. S. (2021). Koruyucu faktör olarak öz-şefkat üzerine bir derleme çalışması. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 56-65.
- Meriç, B. (1999). *Grup içinde popüler olan gençlerin bazı kişilik özellikleri üzerine bir inceleme*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (82271), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- Mikulincer, M., Shaver, P. R., Gillath, O. & Nitzberg, R. A. (2005). Attachment, caregiving, and altruism: boosting attachment security increases compassion and helping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(5), 817–839. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.89.5.817>
- Neff, K. (2021). *Öz şefkat: kendine nazik olmanın kanıtlanmış gücü*. (1. Baskı). Diyojen Yayıncılık.
- Neff, K. D. (2003a). The development and validation of a scale to measure self compassion. *Self and Identity*, 2(3), 223-250. doi: 10.1080/15298860309027
- Neff, K. D. (2003b). Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2(2), 85-102.

- Neff, K. D. & McGehee, P. (2010). Self-compassion and psychological resilience among adolescents and young adults. *Self and Identity*, 9(3), 225-240.
- Özyeşil, Z. (2011). *Üniversite öğrencilerinin öz-anlayış düzeylerinin bilinçli farkındalık kişilik özellikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. (280656), Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.
- Özyürek, A. (2018). Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ve üç farklı ölçek geliştirme çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 659-676.
- Pekşen Akça, R. (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, (29), 1-13.
- Russell, A., Aloa, V., Feder, T., Glover, A., Miller, H. & Palmer, G. (1998). Sex-based differences in parenting styles in a sam Australian, *Journal of Psychology*, (50), 89-99.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Atlı, S. & Şahin, B.K. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- San Bayhan, P. & Artan, İ. (2014). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Morpa.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Şendir, N. T. (2019). *Üniversite öğrencilerinde öz-şefkatin yordayıcıları olarak ana babaya bağlanma ve yaşam doyumu*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (591098), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi.
- Tanaka, M. Wekerle, C. Schmuck, M. L. & Paglia-Boak, A. (2011). The linkages among childhood maltreatment, adolescent mental health, and self-compassion. *Child Abuse & Neglect*, 35(10), 887-898.
- Temiz, Ö. (2020). *Algılanan anne ve baba tutumunun bağlanma stilleri, öz-şefkat ve benlik saygısı üzerine etkisi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (649721), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Okan Üniversitesi.
- Uyanık, N. & Çevik, Ö. (2020). Öz-şefkat gelişiminde bilişsel formülasyonun rolü. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi (CALESS)*, 2(2), 660-674.
- Uykan, E. & Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620-1644. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd/issue/49325/632027>
- Werner, K. H., Jazaieri, H., Goldin, P. R., Ziv, M., Heimberg, R. G., & Gross J. J. (2012). Self-compassion and social anxiety disorder. *Anxiety Stress Coping*, 71(2), 543–558. <https://doi.org/10.1080/10615806.2011.608842>
- Yaman, B. (2018). *Ebeveyn tutumlarının çocukların mizaç özellikleri ve duygu düzenleme becerileri üzerindeki rolü*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (508352), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Işık Üniversitesi.
- Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (179010), Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Yetgin, G. (2022). *10-12 yaş arası çocuklarda ebeveyn çocuk kapsayıcı işlevinin öz-şefkat ve bağlanma stilleri ile ilişkisi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. (718372), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Okan Üniversitesi.
- Yıldız, S. A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık, *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3-4), 131- 150.